

Оксана Василечко , Єгорова Інга Використання тренінгових технологій в освітньому процесі вищої школи// Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти » 12 березня 2021 року): Збірник тез доповідей/ За заг.ред.д.екон.н., проф.Камінської Т.Г.- Київ,2021 .- С.119-122.

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Оксана Василечко , Єгорова Інга

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ)

Розвиток професійних компетентностей викладача сучасного ЗВО це цілеспрямований розвиток творчої та практичної складових його особистості, готовності до сприйняття педагогічних інновацій, здатності оперативно адаптуватися до швидкоплинних змін як у педагогічному середовищі так і загалом у суспільстві. В основі професійних компетенцій сучасного викладача можна виділити комунікаційну, рефлексивну, операційно-діяльнісну тощо. Їх варіативність у структурі особистості педагога відображається у можливості вибору методів та прийомів у процесі професійної діяльності, а якісна характеристика кожної із компетентностей стає індивідуальною особливістю самої особистості. Проте для успішної організації педагогічного процесу, зазвичай, недостатньо володіти тільки напрацьованими компетентностями. Досить часто успішність педагогічної діяльності викладача залежить від його вміння та здатності оперативно змобілізувати свої зусилля та внутрішні ресурси на систематичну та якісну інтелектуальну діяльність, раціонально використовувати наявні власні сили, гармонійно управляти своїм емоційним і

психологічним станом, максимально використовувати свій педагогічний потенціал, проявляти творчу та пізнавальну активність.

За останні роки в вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній науці збільшилася кількість розробок методів активного навчання як способів запланованої активації комунікативних процесів в навчальній або іншій цільовій групі, незалежно від змісту поставлених навчально-пізнавальних завдань. Одним із таких методів активного навчання сьогодні виступає тренінг. Тренінг утвердив себе як дієвий метод удосконалення навичок комунікації (ділової та міжособистісної), як спосіб розвитку самопізнання у різних сферах життєдіяльності людини. На важливості використання методу тренінгів у підготовці фахівців у сфері освіти акцентують увагу у своїх працях Г. Ковальчук, Т.Котенко, М.Скуратівська та ін. Основними засобами досягнення мети у тренінгу виступають групова дискусія, рольові ігри, тощо. Саме поняття «тренінг» походить від англійського (training- навчання, тренування, підготовка), це «запланований процес модифікації (зміни) співвідношення знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі»[2,с.144].

Сьогодні, у період протистояння пандемії COVID-19, у час активного розвитку інформаційних комп'ютерних технологій, розробки різноманітних програм, on-line платформ,- людство отримало можливість відтворювати групові ситуації в on-line режимі в реальному часі. А on-line тренінги у карантинних умовах стали одним із найбільш успішних методів навчання. Особливість таких тренінгів забезпечується специфічним переживанням, яке відчуває людина, яка побачила свою правильну чи помилкову відповідь, реакцію, рефлексію на екрані свого монітора. У такому стані, що був викликаний конфронтацією із самим собою, особистість стає більш сприйнятливою та відкритою до зауважень стосовно її поведінки, висловлювань, що, в свою чергу, впливає на підвищення мотивації у сфері саморозвитку та самовдосконалення. І. Андрощук стверджує, що в «основі

тренінгів лежить взаємодія суб'єктів освітнього процесу на засадах умотивованості та зацікавленості учасників цим процесом; щирості, довіри, толерантності, партнерства, співпраці»[1,с.119].

Під час тренінгу відбувається активна продуктивна навчальна діяльність (використовується проблемний підхід, під час якого учасники тренінгу набувають нового досвіду через вирішення проблемних навчальних завдань чи ситуацій), аналізують ситуацію, що виникла з позиції безпосереднього учасника, з позиції партнера чи постраждалої сторони. У студентів, майбутніх викладачів ЗВО розвивається здатність до пізнання і комплексного розуміння себе та оточуючих у процесі освітньої діяльності та спілкування. Висновки, особливо, якщо вони були зроблені безпосередніми учасниками проблемної ситуації або безпосередніми її спостерігачами, стають надбанням професійного активного досвіду учасників освітнього процесу. Звідси, можемо стверджувати, що на тренінгах відбувається не тільки детальний аналіз проблемних і часто типових ситуацій, але й формуються робочі та іноді універсальні поведінкові алгоритми для певних ситуацій. Тренінги, направлені на розвиток комунікативної компетентності, на створення командного духу, на удосконалення досвіду публічних виступів та міжособистісних стосунків позитивно впливають на розвиток таких якостей особистості, що навчається: на здатності впевнено встановлювати, підтримувати і розвивати власну комунікативну компетентність. На психологічному рівні спостерігається помітне зростання довіри та відкритості у процесі комунікативної діяльності, - студенти, завдяки тренінгам, опановують здатністю швидко і якісно вирішувати протиріччя в інтересах, поглядах, висловлюваннях, що викликані негативними емоціями (вирішення скритих і явних конфліктів); удосконалюється вміння вибудовувати взаємовигідні стосунки з іншими людьми (навички ефективної взаємодії); формується позитивний настрій та установки; формується об'єктивна самооцінка. Тому при створенні програми тренінгів для студентів, майбутніх викладачів ЗВО, в якості основної мети заняття виступає підвищення комунікативної компетентності учасників, як здатності легко орієнтуватися в

ситуаціях спілкування, що ґрунтується на знаннях та чуттєвому досвіді із умовою наявності у студентів навичок соціально-психологічного сприйняття процесу учіння. Звідси, процес проектування тренінгу в освітньому процесі ЗВО являє собою створення міжособистісних ситуацій у групі із урахуванням загальних цілей та конкретних завдань тренінгу, контингенту учасників та наявності організаційних можливостей (загальна кількість годин, що відводиться на тренінг, періодичність проведення такого роду занять, територіальні обмеження, наявність технічних засобів для реалізації даного методу).

Опитування, проведені на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, дозволяють стверджувати, що студенти із задоволенням відвідують тренінги та у переліку найбільш цікавих видів занять називають саме тренінги. Однак, застосування тренінгів в освітньому процесі вищої школи має свої особливості у конкретизації мети відповідно щодо рівня підготовки студентів різних курсів. Так, наприклад, для студентів першого року навчання з метою на орієнтацією розробки загальних уявлень про закономірності спільної діяльності та поглиблення самосвідомості і усвідомлення себе в процесі групової взаємодії, - основний наголос повинен робитися саме на аналізі групової динаміки - розвитку групових взаємовідносин, ролей і позицій учасників, та процесів прийняття рішень. Тому тут найбільш ефективними у структурі тренінгу будуть виступати елементи ділових ігор, мозкових штурмів. Використання тренінгових технологій на старших курсах буде реалізовувати мету щодо вироблення у студентів навичок та вмінь ділового спілкування: володіння методикою підготовки та проведення бесіди, диспуту; вміння слухати, виступати перед аудиторією, вирішувати конфліктні ситуації, а також на виховання професійної педагогічної рефлексії, емоційного інтелекту - низький рівень яких ускладнює продуктивне педагогічне спілкування (ділові ігри, рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій-кейсів, імітація публічних виступів, тощо).

Отже використання тренінгів в освітньому процесі вищої школи сприяє розвитку педагогічної компетентності майбутніх викладачів ЗВО та здійснює ефективний вплив на формування їх педагогічної майстерності за рахунок трансформації внутрішніх установок особистості з їх послідовним перенесенням у майбутню професійну педагогічну діяльність.

Література

1. Андрощук І.В. Тренінг як засіб підготовки майбутніх викладачів до педагогічної взаємодії. *Вісник Черкаського університету: Серія «Педагогічні науки»*. Черкаси : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. 2016. №9. С. 117–121
2. Котенко Т. Тренінг як засіб активізації навчання у вищій школі. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*, 2009, випуск 16 ч. II. С.143-147